

Biztonságos karbantartás a mezőgazdaságban

A mezőgazdaság a munkavégzéssel kapcsolatos balesetek tekintetében az egyik legveszélyesebb ágazat. A mezőgazdasági dolgozók körében az átlagos munkavállalókhöz képest a nem halálos kimenetelű munkahelyi balesetek 1,7-szer, a halállal végződő balesetek pedig háromszor gyakrabban fordulnak elő.

Az EU-27 mezőgazdaságára túlnyomórészt a családi munkavégzés és az önfoglalkoztatás magas aránya jellemző, minthogy a gazdaságokban a legtöbb munkát a gazdaság tulajdonosa vagy családtagjai végzik. A gazdaságokban dolgozó személyek közül tízből kilenc (89%) családi munkaerő.⁽¹⁾ 2007-ben a gazdálkodók 78%-a egyedül dolgozott családtagjai, valamint csúcsidőszakokban alkalmazottak alkalmi segítségét igénybe véve.⁽²⁾

Az önfoglalkoztatás, illetve az a tény, hogy a gazdálkodás gyakran családi vállalkozás, kihívást jelent a munkahelyi biztonság és egészségvédelem szempontjából.

Karbantartási feladatok a mezőgazdaságban

A mezőgazdaságban végzett karbantartási tevékenységek igen sokrétűek. Idetartozik:

- a gépek, berendezések és járművek karbantartása és javítása;
- a gazdasági udvarok és épületek karbantartása;
- a silók, tárolók, hígtrágyatárolók és gabonátárolók karbantartása;
- az elektromos berendezések karbantartása;
- a vízelvezető és öntözőrendszerek karbantartása;
- a kövezett és kőburkolat nélküli utak karbantartása.

Karbantartással kapcsolatos veszélyek a mezőgazdaságban

Mivel a gazdaságok karbantartási feladatai igen sokrétűek, számos különböző veszélyt jelentenek, úgymint:

- a géppark karbantartásával kapcsolatos mechanikai veszélyek (összezúródás, begabalyodás és nagynyomású folyadék kilövellése);
- elektromos veszélyek a meghibásodott eszközökkel történő munkavégzés vagy villamos berendezések, eszközök karbantartása vagy elromlott elektromos kerítések javítása során;
- hegesztéssel vagy fűtőberendezések karbantartásával, forró felületekkel rendelkező berendezések karbantartásával vagy folyadékok kezelésével kapcsolatos hőhatások;
- karbantartás során veszélyes anyagok használatával vagy veszélyes anyagokat tartalmazó berendezések karbantartásával kapcsolatos kémiai veszélyek;
- veszélyes és robbanásveszélyes anyagokat tartalmazó létesítmények vagy berendezések (például tartályok, tárolók és silók vagy üzemanyagtartályok) karbantartása alatt jelentkező tűz- vagy robbanásveszély;
- biológiai anyagokkal szennyezett berendezések (például hígtrágyatárolók, árkok és szennyvízcsatornák) karbantartása során jelentkező biológiai veszélyek;
- ergonómiai veszélyek (például kényelmetlen testhelyzet, rosszul megtervezett eszközök);
- zárt térben történő munkavégzés.

A FIOH jóvoltából

A mezőgazdasági karbantartási munkálatokkal kapcsolatos balesetekhez vezető leggyakoribb tényezők

A leggyakoribb tényezők a következők:

- egyedül végzett munka;
- védőfelszerelés hiánya;
- pénzhiány, sürgető határidők és kimerültség;
- figyelem/képzés/információ hiánya;
- alvállalkozásba adás/vétel.

Megelőző intézkedések

- Törekedni kell a kockázatok kiküszöbölésére.
- Amennyiben a kockázatokat nem lehet teljesen kizárni, biztonságos munkavégzési előírásokkal a lehető legalacsonyabb szintre kell őket szorítani.
- Megfelelő felszerelést kell használni, beleértve a személyi védőfelszerelést.
- Soha nem szabad olyan munkát végezni, amelynek elvégzéséhez nem áll rendelkezésre a szükséges szaktudás.

Gépek és járművek karbantartása

A gépek karbantartása és szervizelése közben be kell tartani a biztonságos munkavégzési előírásokat.

- Bármilyen beavatkozás előtt a gépet le kell állítani.
- Meg kell győződni arról, hogy a gép valóban leállt – nem szabad elfeledkezni a leállási időről.
- A mozgásra vagy forgásra képes alkatrészeket rögzíteni kell – például ékeléssel, kítámasztással.
- Követni kell a gyártó utasításait.
- A gép újraindítása előtt a védőeszközöket vissza kell helyezni.

Zárt térben történő munkavégzés

A gazdaságok területén a dolgozóknak esetenként zárt terekbe – például nedves gabonasilók, hígtrágyaaknák vagy tárolótartályok – kell bejutniuk, hogy ott karbantartási, szemrevételezési, tisztítási vagy javítási feladatokat lássanak el. Veszélyek merülhetnek fel a következő okok miatt: oxigénhiány, mérgező vagy gyúlékony gázok, folyadékok vagy szilárd anyagok, amelyek hirtelen tértöltéssel fulladást, tüzet vagy robbanást okozhatnak.

- Kerülni kell a zárt térbe történő belépést.
- Ha a belépés elkerülhetetlenül szükséges, biztonságos munkarendet kell követni.
- Megfelelő biztonsági intézkedéseket kell foganatosítani.
- Belépés előtt tesztelni kell a helyiség levegőjét.

(1) Eurostat, *Agricultural statistics: Main results 2007–08*, Eurostat pocketbook, 2009 edition (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-ED-09-001/EN/KS-ED-09-001-EN.PDF).

(2) Eurostat, *Farm structure, statistics explained* (March 2010) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Farm_structure

- Megfelelő felszerelést kell használni, azaz személyi védőfelszerelést (pl. légzőkészüléket, háموkat és biztonsági hevedereket), világítást (robbanásveszélyes légkörben is engedélyezett technológiát) és kommunikációs felszerelést.

Forrás: M. Águila, INSHT

Magasban történő munkavégzés

Magasban történő munkavégzés a gazdaságok épületeinek, műtárgyainak és gépeinek karbantartása során fordulhat elő. Leeséses balesetek tetőkről vagy törékeny tetőkön keresztül, járművekről, létrákról történő zuhanás, vagy alkalmatlan személyemelő gépek/állványok alkalmazásából eredően fordulnak elő.

- Kerülni kell a magasban történő munkavégzést.
- Ha ez elkerülhetetlen, megfelelő felszerelést kell használni.
- Szükség esetén a leesést megakadályozó felszerelés, például biztonsági hám alkalmazandó.
- Meg kell győződni arról, hogy az eszközök és anyagok biztonságosan felemelhetők és leereszthetők.
- Minden esetben feltételezni kell, hogy a tető törékeny, ha csak ennek ellenkezőjéről meg nem bizonyosodtunk.
- A törékeny tetejű épületeket figyelmeztető jelzésekkel kell ellátni, különös tekintettel a feljutási pontokra.
- Járműveken történő munkavégzés esetén csúszásmentes biztonsági lábbelit kell viselni.
- Nem szabad létrát használni, ha a munkavégzésnek van más, biztonságosabb módja is.
- Létra használata esetén meg kell bizonyosodni arról, hogy az nem csúszhat el, valamint szilárd alapon áll.

Kezdeményezések és kampányok a mezőgazdasági dolgozók sérüléseinek megelőzésére

- Az Egyesült Királyságban megrendezésre kerülő Farm Safety and Health Awareness Day (Mezőgazdasági Biztonsági és Egészségtudatossági Napok – SHAD) célja, hogy tájékoztatást és képzést nyújtson a mezőgazdasági dolgozóknak a munkájukkal kapcsolatos kockázatokról.
- A Belgiumban indított PreventAgri projekt célja a mezőgazdasági balesetek, foglalkozási megbetegedések és pszichoszociális kockázatok megelőzése; a projekt keretében figyelemfelhívás, képzés, kutatás és gyakorlati megvalósítás is történik.
- Ausztriában a Gazdálkodók Társadalombiztosítási Intézete (Social Insurance Institution for Farmers) biztonsági tanúsítványok kiadásával ösztönzi arra a gazdákat, hogy gazdaságukban javítsanak a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági körülményeken. A biztonsági tanúsítvány egy elismerés azoknak a gazdáknak, akik különös figyelmet fordítanak a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági körülmények javítására. Az elismerést szigorú feltételek alapján ítélik oda, úgymint:

- az egészségvédelmi és biztonsági gyakorlatra vonatkozó általános szabványok;
- a mezőgazdasági dolgozók munkabiztonsági tudatossága;
- a biztonságos munkaszervezés (megfelelő személyi védőfelszerelés, elsősegélykészlet, rendezett munkaterület biztosítása);
- biztonságos munkaeszközök;
- biztonságos járművek;
- biztonságos épületek;
- biztonságos elektromos berendezések.

Példák a helyes gyakorlatra

- *Mobil szervizműhely mezőgazdasági gépekhez és járművekhez*

Mobile Werkstatt Allgäu GmbH, Németország

A korszerű mezőgazdasági gépek és járművek egyre szakszerűbb szervizszolgáltatást igényelnek, amelyhez karbantartási és javítási képzettség és szaktudás szükséges. A mezőgazdasági gépekhez és járművekhez használatos mobil szervizműhelyt a gazdálkodók fejlesztették ki. Rendelkezik minden olyan eszközzel, tesztelő- és mérőberendezéssel, amely a javításhoz szükséges, illetve egy olyan karbantartó szerelőcsapattal, akik professzionális módon, a helyszínen képesek a gépek és járművek karbantartását és javítását elvégezni.

- *Kertészeti üvegházak biztonságos és hatékony karbantartása, javítása*

Glass Handling Technic Vof, Hollandia (Helyes Gyakorlati Díj nyertese)

Az utóbbi években a kertészeti üvegházgazdálkodás óriási fejlődésen ment keresztül. Az üvegházak magasabbak, a tetők vízelvezető csatormái egészen keskenyek lettek, és az üvegtető mérete jelentősen megnőtt. Ezek a fejlesztések alapvetően befolyásolták a karbantartási és javítási munkákat, amelyeknél fennáll a vágós sérülések, magasból történő zuhanás és fizikai megerőltetés kockázata. Az üvegházgyártók kezdeményezésére a kertészek, termelők, szerelők és építési vállalkozók szakmai szervezetei, biztosítótársaságok és bankok, valamint az üvegházak karbantartása területén nagy tapasztalattal rendelkező számos cég összefogásával egy új, biztonságos módszert dolgoztak ki az üvegtetők javítására. Olyan rendszert terveztek, amelynek segítségével az üvegtetőn kívülről lehet elvégezni a javításokat: a Repair Shuttle karbantartó járműből, egy, az üveglapokat a megfelelő pozícióba forgató eszközből, valamint egy mobil állványból áll, amelyen a szerelő kocsi egyik helyről a másikra lehet szállítani. A karbantartó munkások szorosan együttműködtek a Repair Shuttle kifejlesztésében. A leeső üvegtáblák okozta sérülések bekövetkezése a Repair Shuttle alkalmazásával lehetetlen, míg a magasból történő leesés kockázatát csaknem teljesen kiküszöbölték. Ezenfelül a javításokat végző személyek fizikai megterhelése is jelentős mértékben csökkent.

További információk

A mezőgazdasági karbantartással kapcsolatos bővebb tájékoztatásért olvassa el az alábbi kiadványt „Maintenance in agriculture – a safety and health guide”, amely a következő címen érhető el: <http://osha.europa.eu/en/publications/reports>.

Ez a tájékoztató 24 nyelven áll rendelkezésre a következő címen: <http://osha.europa.eu/hu/publications/factsheets>.

Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, SPANYOLORSZÁG

Tel. +34 944794360, Fax +34 944794383

E-mail: information@osha.europa.eu

